

IRTI JENGISODAN JA ISLAMIN KAHLEISTA

Faysa Idle: *Ettei veri enää vuotaisi – Jengisota sisaren ja ystävän silmin Tammi, 2024. Suomentanut Heikki Eskelinen.*

YKI RÄIKKÄLÄ

Kun pienelle alueelle sullotaan joukko maahanmuuttajia, joilla on taustallaan sotia, väkivaltaa, kunnia-kulttuuria ja kaikenlaista sortoa, voisi odottaa seuraus- ja niistä olemme täällä Suomessa saaneet uutisista ja somekommenteista lukea. Ruotsissa eletään rinnakkaisissa todellisuuksissa. Vain kilometrin etäisyys, ja ollaan tyystin eri maailmassa. Tästä kertoo Faysa Idlen kirja.

Faysa syntyi somaliperheeseen vuonna 1998 ja kasvoi Tenstan lähiössä. Hän näki jengien ja väkivallan syntymisen ja eli sen keskellä. Ystäviä oli eri osapuolilla. Useita näistä ammuttiin, myös hänen paras ystävänsä, joka kuului *Dödspatrullen*-jengiin. Ystävästä tuli nopeasti verivihollisia. Henki oli ammutun luodin arvoinen. Tai sitten pienen rahasumman. Murhia myös ostettiin. Myös Faysan iso-veli, neljän lapsen taksia ajanut isä, jolla

ei itsellään ollut mitään osaa jengisotiin, ammuttiin. Vain siksi, että tämä edusti vihollisen perhettä. Murhaa ei ole selvitetty.

Rangaistuksia Faysa sai vain siksi, että on tyttö. Vaikka veli opetti pikkukriminaalin alkeita Faysalle, oli esimerkiksi tupakanpolto *haram*, synti. Veli antoi siitä ympäri korvia. Kaksinaismoraali oli läsnä. Isä oli kotona palveltavana. Faysalle hän kertoi, että tästä tulee jollekin miehelle prinsessa, jonka ei ikinä tarvitsisi tarjoilla ruokaa miehelleen. Ristiriitaisesti hän kuitenkin sanoi myös, että ”älä ikinä riitele veljesi kanssa. He tulevat avukseksi, kun miehesi hakkaa sinua”. Isä lopulta jätti perheensä ja muutti Keniaan.

Faysa oli alkanut kirjoittaa räppärsanoituksia ja jutellut tuottajien kanssa niiden äänittämisestä. Veli **Bilal** kuuli siitä ja raivostui. Musiikin tekeminen on tytöille *haram*. Saman veljen häät keskeytyivät, kun poliisi pysäytti auton, jossa oli kolme nuorukaista aseineen. Nämä olivat matkalla palkkamurhaamaan häissään olleen Bilalin ja muita. Faysastakin oli luvattu 100 000 kruunua.

Ei mikään helppo tausta muuttua pikkurikollisesta runoilijaksi ja sisällöntuottajaksi, mutta näin kävi. Faysa Idle asuu nykyisin tuntemattomassa paikassa. Vaikka jengien kunniaperiaate on, ettei vastapuolen naisiin kosketa, Faysan kohdalla se ei päde.

Paljon on puhuttu Tukholman lähiöissä rehottaneesta jengiväkivallasta murhineen, mutta vähemmän syistä, mitkä tilanteeseen johtivat. Vuosina 2014 ja 2015 Tukholman lähiöihin rantautuivat kansainväliset trendit, islamismi ja jengirikollisuus. Yksi vaikuttava tekijä oli vuoden 2013 alussa tapahtunut Syyrian kalifaatti, luvattu maa, josta huhut kantautuivat Järvan lähiöihin.

Faysa Idle kirjoitti kokemuksistaan kirjan. Hän kertoo tapahtumista, mutta pohtii myös syitä, mitkä väkivaltaisuuksiin johtivat. Ei kuitenkaan syyttelevästi eikä kattavasti, mutta kukapa niin kenenisi tekemäänkään. Ulkopuolisena on vaikea osoitella syitä, mutta tässäkin asiassa paremmin tietäviäkin on ollut. Kokemusasiatuntijuus ei aina ole parasta asiantuntijuutta, mutta tässä tapauksessa kyllä on.

Miksi jengiväkivalta alkoi? Faysan näkemyksen mukaan sitä näyttää mitä kylvää – yhteiskunta oli hylännyt heidät. Maahanmuuttajia kohdeltiin kuin jätettä. Lähiöissä ei ollut enää yhtään pankkia eikä poliisiasemaa. Ei virastoja. Kaikki olivat muuttaneet Kistaan. Tensta ja Rinkeby oli jätetty oman onnensa nojaan. Kännköistään he näkivät, mitä elintaso-Ruotsi tarjosi. Poliisit kävivät lähiöissä vain hälytystehtävissä, mutta kukaan ei näille puhunut. Miksi he olisivat luottaneet ruotsalaisiin? Poliisiinkaan? Toimittajia lähiöiden elämä ei ole kiinnostanut, ellei sitten negatiivisesti. (*Dödspatrullen* on tiedotusvälineiden keksimä nimi. Alun perin se oli *Muskettisoturit*) Katulapsilla ei ole ollut mitään hävittävää.

Viime marraskuussa Faysa sai tapouhkauksen kirjan julkaistuaan. Vasta silloin poliisi otti asian tosissaan.

Eikä voida sivuuttaa sukupuolvelta toiselle periytyneitä traumoja sodista ja väkivallasta. On muistettava, että etninen erottelu, segregatio niin koulutuksessa ja työpaikoilla ovat olleet Ruotsissa arkipäivää. Samoin edelleen jatkunut maahanmuuttajien keskinäinen etninen erottelu sekä perhepiirien ja sukujen jäykät perinnäistavat, klaanisegregatio ja uskonnollisuus. Jengeissä vallitsee islamin kulttuureista tuttu patriarkalismi.

Vain miehet päättävät, miten toimitaan ja mistä puhutaan.

Murhat tietty kuohuttivat yhteisöä. Vanhempi sukupolvi oli pihalla. Niin myös sosiaalityöntekijät. Mutta pian katulapset eivät enää kuunnelleet imaamia, eivätkä klaaneja. Rauhaa yritettiin aluksi saada hautaamalla kaksi eri jengin murhattua poikaa vierekkäisiin hautoihin. Mutta aika oli muuttunut.

Järvan alueen jengiyhteisöissä tapahtui sitä samaa, mitä Syyriassa ja islamilaisissa maissa, uskonnon nimissä: murhaamista, ammuskelua, räjäyttämisiä ja samaa kuolemaa halveksivaa rohkeutta tai hulluutta – aivan kuten Isiksen sodissa. Rankka väkivalta tai kuolemakin oli vain parin sanan päässä.

Faysa ei anna neuvoja siihen, miten väkivalta saataisiin loppumaan, mutta kirjasta saa hyvän käsityksen, mistä ongelmat johtuvat. Niistä voi vetää johtopäätöksiä ja suuntaa ratkaisuihin. Teksti on tarinallista ja kiinnostavaa. Kappaleet ovat usein lyhyitä ja ilmaisu toteavaa. Tekstistä näkee kyllä selvästi, että kirjoittaja on nuori ja kasvanut ristiriitaisissa kulttuurisissa olosuhteissa. Mukana on alatyylisiä slang-ilmaisuja. Toisinaan se vähän häiritsee, kun asiatekstistä on kyse. Tiedä sitten, onko kääntäjälläkin osuutensa siinä.

Faysan mukaan hän kirjoitti itsensä vapaaksi. Että näkisi itsensä suhteessa kohtaamaansa väkivaltaan. Teksti antaa uskoa siihen, että väkivaltaisuuksiin on vaihtoehtoja. Toivoa on aina. Esipuheessa Faysa kertoo halunneensa jakaa oman, sisarinen ja äitien kokemukset jengisodan kurimuksesta. Kyllä tämä kirja sen asian täyttää. Kuten Faysa itse toteaa: ”Älkää luovuttako, tulevaisuus on saavutettavissa, jos toimeen tarttuu päättäväisesti.”

